

**VALSTYBINĖS SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBOS PRIE APLINKOS
MINISTERIJOS**

**KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS ĮSTAIGOS VEIKLOS SRITYJE
„SAUGOMŲ RŪŠIŲ INFORMACINĖS SISTEMOS VALDYMAS IR PRIEŽIŪRA”
ĮVERTINIMAS**

2021-08-13

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-10-08 nutarimu Nr. 1601 patvirtintu Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašu, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020-07-22 įsakymu Nr. D1-442 patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir jos valdymo sričiai priskirtų biudžetinių įstaigų, valstybės įmonių ir viešųjų įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, vertinimo ir motyvuotos išvados rengimo tvarka (2021-02-26 įsakymo Nr. D1-121 redakcija) bei Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011-05-13 įsakymu Nr. 2-170 patvirtintomis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba) veiklos srityje – ***Saugomų rūšių informacinės sistemos (toliau – SRIS) valdymas ir priežiūra***, įvertinimas.

Atliekant šios veiklos vertinimą, buvo analizuoti:

Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas;

Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymas;

2016-04-27 Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo;

Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas;

Saugomų rūšių ir bendrijų informacinės sistemos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009-12-31 įsakymu Nr. D1-858;

Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenų teikimo ir tvarkymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011-07-14 įsakymu Nr. D1-562;

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002-07-23 įsakymu Nr. 377;

Tarnybos direktoriaus 2020-04-21 įsakymas Nr. V-41 „Dėl saugomų rūšių radaviečių, augaviečių duomenų tikslinimo komisijos sudarymo“;

Tarnybos direktoriaus 2020-07-09 įsakymas Nr. V-80 „Dėl duomenis ir informaciją apie saugomas rūšis teikiančių/vertinančių ekspertų sąrašo patvirtinimo“;

Tarnybos direktoriaus 2020-03-23 įsakymu Nr. AP-7 patvirtintas Tarnybos administracinės paslaugos „Duomenų apie Lietuvos teritorijos natūralioje gamtinėje aplinkoje gyvenančių ar laikinai esančių saugomų laukinių gyvūnų, augalų ir grybų rūšis, jų augavietes bei radavietes teikimas iš Saugomų rūšių informacinės sistemos“ aprašymas;

Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus nuostatai, patvirtinti Tarnybos direktoriaus 2018-03-22 įsakymu Nr. V-86;

Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus vedėjo pareigybės ir Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus vyriausiosios specialistės Vaidės Porvaneckienės pareigybės aprašymai, patvirtinti Tarnybos direktoriaus 2020-06-29 įsakymu Nr. V-73.

SRIS yra valstybės informacinė sistema, kuri suprantama kaip valstybės įstaigai teisės aktų nustatytoms funkcijoms, išskyrus vidaus administravimą, atlikti reikalingą informaciją apdorojanti teisinių, organizacinių, techninių ir programinių priemonių visuma (Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 2 str. 14 d.). SRIS kaupiama informacija apie Lietuvos teritorijos natūralioje aplinkoje gyvenančių ar laikinai esančių saugomų laukinių gyvūnų, augalų ir grybų rūšis. SRIS ir SRIS asmens duomenų valdytoja yra Aplinkos ministerija (Saugomų rūšių ir bendrijų informacinės sistemos nuostatų 9 p.). Ji metodiškai vadovauja SRIS tvarkytojui ir koordinuoja SRIS funkcionavimą (Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 34 str. 1 d.).

SRIS ir SRIS asmens duomenų tvarkytoja yra Tarnyba (Saugomų rūšių ir bendrijų informacinės sistemos nuostatų 11 p.). Ji tvarko SRIS ir SRIS asmens duomenis ir atsako už jų saugą (Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 34 str. 4 d.). Tarnyba, kaip SRIS ir SRIS asmens duomenų tvarkytoja, faktiškai organizuoja SRIS kūrimą, užtikrina SRIS ir SRIS asmens duomenų saugą, tvarko SRIS kaupiamus duomenis ir teikia juos duomenų gavėjams, organizuoja SRIS reikalingų duomenų gavimą iš valstybės registru ir informacinių sistemų bei duomenų teikimą susijusiems registrams ir informacinėms sistemoms; administruoja SRIS vartotojų teises, atlieka kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas. SRIS kaupiamų duomenų apie saugomas rūšis, jų augavietes gavimas, teikimas, tikrinimas bei išrašo apie saugomas rūšis, jų augavietes ir radavietes teikimas vykdomas panaudojant geoinformacinių sistemų technologijas informacinėje sistemoje. SRIS duomenys teikiami neatlygintinai ir yra vieši. Teisės aktais Tarnybos direktorius taip pat įpareigotas sudaryti Saugomų rūšių radaviečių, augaviečių duomenų tikslinimo komisiją bei patvirtinti ekspertų, teikiančių/vertinančių duomenis ir informaciją apie saugomas rūšis, sąrašą. Saugomų rūšių radaviečių, augaviečių duomenų tikslinimo komisija ir ekspertai Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenų teikimo ir tvarkymo tvarkos aprašu jiems suteiktas teises ir funkcijas įgyvendina vadovaujantis minėtu teisės aktu.

Saugomų rūšių ir bendrijų informacinės sistemos nuostatų 12.1 pap. nustatyta, jog SRIS ir SRIS asmens duomenų tvarkytojas atlieka Informacinių išteklių valdymo įstatymo 34 str. 4 d. nurodytas funkcijas, t. y. tvarko duomenis ir atsako už jų saugumą. Duomenų tvarkymas suprantamas kaip bet kurie su informacija, duomenimis, dokumentais ir (arba) jų kopijomis atliekami veiksmai: rinkimas, įrašymas, kaupimas, laikymas, saugojimas, klasifikavimas, grupavimas, jungimas, keitimas (pildymas ar taisymas), teikimas, skelbimas, loginės ir kitos operacijos, paieška, naikinimas ir (arba) kiti veiksmai (Informacinių išteklių valdymo įstatymo 2 str. 2 d.). Asmens duomenų tvarkymas atliekamas vadovaujantis 2016-04-27 Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 28 str. 3 d. (Saugomų rūšių informacinės sistemos nuostatų 12.3 pap.). SRIS ir SRIS asmens duomenų tvarkytojo funkcijas atlieka Tarnybos Biologinės įvairovės skyrius (Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus nuostatų 5.4 pap.). Konkrečiai SRIS ir SRIS asmens duomenų tvarkytojo bei veiklos priežiūros funkcijas atlieka Biologinės įvairovės skyriaus vyriausioji specialistė Vaidė Porvaneckienė (Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymo 6 p., 14 p.). Jai nesant šias funkcijas vykdo šio skyriaus vedėjas (Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus vedėjo pareigybės aprašymo 12 p.).

Tarnyba, būdama atsakinga už SRIS ir SRIS asmens duomenų saugą, privalo vykdyti ir vykdo SRIS priežiūrą. Šios funkcijos įgyvendinimui užtikrinti buvo atliktas mažos vertės viešasis pirkimas „Saugomų rūšių informacinės sistemos (SRIS) aptarnavimo ir konsultavimo paslaugos“. Atsižvelgiant į šio pirkimo rezultatus, 2021-03-26 su UAB „Hnit-Baltic“ buvo sudaryta Saugomų rūšių informacinės sistemos (SRIS) palaikymo, aptarnavimo ir konsultavimo paslaugų sutartis Nr. F4-83, pagal kurią UAB „Hnit-Baltic“ Tarnybos užsakymu

teikia techninio aptarnavimo (įskaitant klaidų šalinimą), informacinės sistemos palaikymo ir konsultavimo paslaugas, kurių metu šalinami gedimai, klaidos tiek duomenų bazės, tiek geografinių informacinių sistemų posistemėse.

Vertinant, kaip Tarnyba atlieka SRIS ir SRIS asmens duomenų tvarkymą, procedūrinių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų nenustatyta.

Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 4 d., be kita ko, nustatyta, jog valstybės įstaigos veiklos sritis priskiriama prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, jeigu atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti (3 p.), jeigu daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo (5 p.). Vertinimo metu buvo nustatyti šie išoriniai/vidiniai galimos korupcijos rizikos veiksniai:

1. Pagal Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenų teikimo ir tvarkymo tvarkos aprašo 51 p. klausimą dėl griežtai saugomų rūšių ir šio aprašo 48 p. nurodytų radaviečių SRIS duomenų tikslinimo reikalingumo sprendžia Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtinta Saugomų rūšių radaviečių, augaviečių duomenų tikslinimo komisija. Tokia komisija buvo sudaryta VSTT direktoriaus 2020-04-21 įsakymu Nr. V-41 „Dėl Saugomų rūšių radaviečių, augaviečių duomenų tikslinimo komisijos sudarymo“. Pažymėtina, jog Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenų teikimo ir tvarkymo tvarkos aprašo 51 p. galimai padaryta techninė klaida nurodant minėtą 48 p. Radavietės, kurių SRIS duomenų tikslinimo reikalingumas galėtų būti sprendžiamas, yra nurodytos 49 p., bet ne 48 p.

Teisėkūros principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Vienas principų, kuriuo turi būti vadovujamasi teisėkūroje, yra aiškumo principas, reiškiantis, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas (Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. 6 p.). Minėtas Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenų teikimo ir tvarkymo tvarkos aprašo 51 p. netikslumas, o kartu ir dviprasmiškumas pažeidžia aiškumo principą, o tuo pačiu ir apsunkina Saugomų rūšių radaviečių, augaviečių duomenų tikslinimo komisijos darbą.

2. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 19 str. 1 d. apibrėžta, kas laikytina administracine paslauga. Be kita ko, tai ir veiksmai išduodant teisės aktų nustatytus dokumentus su valstybės informacinėje sistemoje turima informacija, tai ir teisės aktų nustatytų ir asmenų privalomai teikiamų dokumentų ar informacijos priėmimas, tai ir nustatytos informacijos registravimas valstybės informacinėje sistemoje asmens prašymu (19 str. 1 d. 2-4 p.). Visas šias elektronines paslaugas, kaip SRIS ir SRIS asmens duomenų tvarkytojas, teikia Tarnyba (saugomų rūšių, jų augaviečių ir radviečių duomenų priėmimo, jų registravimo SRIS bei išrašo apie saugomas rūšis, jų augavietes ir radavietes teikimo). Tai paskelbta ir Aplinkos ministerijos internetinėje svetainėje <https://sris.am.lt/portal/actionLoginInput.action>. Pagal SRIS paslaugų teikimo intensyvumo ataskaitą, suformuotą 2021-05-10, iki šios datos šiais metais į SRIS buvo pateikta 1099 paslaugų prašymai.

Viešojo administravimo subjektas (tarp jų ir Tarnyba) turi sudaryti savo teikiamų administracinių paslaugų sąrašą ir, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais šių paslaugų teikimą, patvirtinti administracinių paslaugų teikimo aprašymus. Šiuos aprašymus būtina paskelbti Viešųjų ir administracinių paslaugų stebėsenos ir analizės informacinėje sistemoje, taip pat savo interneto svetainėje būtina pateikti nuorodą į šioje sistemoje paskelbtą administracinės paslaugos teikimo aprašymą (Viešojo administravimo įstatymo 19 str. 2-3 d.). Pažymėtina, jog Tarnybos direktoriaus 2020-03-23 įsakymu Nr. AP-7 yra patvirtintas administracinės

paslaugos „Duomenų apie Lietuvos teritorijos natūralioje gamtinėje aplinkoje gyvenančių ar laikinai esančių saugomų laukinių gyvūnų, augalų ir grybų rūšis, jų augavietes bei radavietes teikimas iš saugomų rūšių informacinės sistemos“ aprašymas bei paskelbtas įstaigos interneto svetainėje, tačiau Tarnybos teikiamos paslaugos, susijusios su saugomų rūšių, jų augaviečių ir radaviečių duomenų priėmimu ir jų registravimu SRIS, aprašymas nėra patvirtintas, o tuo pačiu teisės aktų nustatyta tvarka ir paskelbtas. Atkreiptinas dėmesys, kad Aplinkos ministerijos interneto svetainėje pateikiama informacija, kad šias paslaugas atlieka Tarnyba. Taigi, Tarnyba turėtų, be išrašų iš SRIS teikimo paslaugos, aprašyti, patvirtinti ir paskelbti duomenų priėmimo ir registravimo SRIS paslaugą.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-10-17 nutarimu Nr. 1043 buvo patvirtinta Pavyzdinė įstaigos prie ministerijos administracijos struktūra. Tarnybos administracijos struktūros ir jos reguliavimo sričiai priskirtų įstaigų schema buvo patvirtinta aplinkos ministro 2021-05-04 įsakymu Nr. D1-269 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018-03-19 įsakymo Nr. D1-209 „Dėl Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos administracijos struktūros ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos administracijos struktūros ir jos reguliavimo sričiai priskirtų įstaigų schemas patvirtinimo“ pakeitimo“. Vadovaujantis Pavyzdinės įstaigos prie ministerijos administracijos struktūros priedo „Įstaigos prie ministerijos administracijos struktūros aprašymas“ 5 p., apibrėžiančiu tiesiogiai įstaigai pavestų funkcijų atliekančių padalinių statusą bei paskirtį, bei Lietuvos Respublikos aplinkos ministro patvirtinta Tarnybos administracijos struktūra, konstatuotina, jog Tarnybos Biologinės įvairovės skyrius yra Tarnybos administracijos padalinys, kurio paskirtis – atlikti konkrečias Tarnybos veiklą reguliuojančiais teisės aktais pavestas funkcijas centriniu lygiu.

Vertinimo metu nustatyta, jog aukščiau išvardintais teisės aktais Tarnybai pavestas atlikti SRIS ir SRIS asmens duomenų tvarkytojo funkcijas faktiškai atlieka Tarnybos Biologinės įvairovės skyrius. Tačiau šios atliekamos funkcijos pilna apimtimi nėra įtvirtintos Biologinės įvairovės skyriaus nuostatuose. Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus nuostatų 5.4. pap. nustatyta, jog skyrius rengia ir kaupia informaciją saugomų teritorijų natūralių buveinių, saugomų rūšių apsaugos ir tvarkymo klausimais, teikia ją fiziniams bei juridiniams asmenims. Tačiau pagal Informacinių išteklių valdymo įstatymo 2 str. 2 d. duomenų tvarkymas yra suprantamas daug plačiau, nei nustatyta minėtais Biologinės įvairovės skyriaus nuostatais. Duomenų tvarkymas apima ne tik informacijos rengimą, kaupimą ir jos teikimą, bet ir informacijos, duomenų įrašymą, laikymą, saugojimą, klasifikavimą, grupavimą, jungimą, keitimą (pildymą ar taisymą), skelbimą, logines ir kitas operacijas, paiešką, naikinimą ir (arba) kitus veiksmus. Nuostatais nėra nustatyta, jog Biologinės įvairovės skyrius atlieka SRIS ir su SRIS susijusių asmens duomenų tvarkytojo funkcijas, ir kad yra atsakingas už šių duomenų saugą.

4. Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodika (toliau – Metodika), patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-11-28 nutarimu Nr. 1176 (2020-03-10 nutarimo Nr. 213 redakcija), reglamentuoja valstybės tarnautojų pareigybių valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose aprašymą ir vertinimą. Pareigybės aprašymą sudaro šešios dalys, dvi kurių yra „pareigybės veiklos sritis“ ir „pareigybės funkcijos“ (Metodikos 6 p., 6.2. pap., 6.4. pap). Pagal Metodikos 13 p. valstybės tarnautojui priskiriama veiklos sritis nustatoma atsižvelgiant į teisės aktų, reglamentuojančių įstaigos ir (ar) įstaigos padalinio veiklą, nuostatas. Pareigybės aprašyme gali būti nustatytos tik specialiosios veiklos sritys arba specialiosios ir bendrosios veiklos sritys (Metodikos 15 p.). Konkrečios bendrosios veiklos sritys išvardintos Metodikos 13.1. pap. (veiklos planavimas, finansų valdymas, informacinių technologijų valdymas, personalo valdymas, viešieji pirkimai, teisė (išskyrus administracinį reglamentavimą), dokumentų valdymas, turto valdymas, viešieji ryšiai, tarptautiniai ryšiai,

vidaus auditas, korupcijos prevencija), o konkrečios specialiosios veiklos sritys – 13.2. pap. (administracinis reglamentavimas, sprendimų įgyvendinimas, stebėseną ir analizę, priežiūra ir kontrolė, administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas).

Susipažinus su Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus vyriausiosios specialistės V. Porvaneckienės pareigybės aprašymu matyti, jog šiai valstybės tarnautojai priskirtos dvi veiklos sritys: viena bendroji - „informacinių technologijų valdymas“ (pareigybės aprašymo 4 p.) ir „kitos specialiosios veiklos sritys“ (pareigybės parašymo 3 p.). Pažymėtina, kad priskirta veiklos sritis „kitos specialiosios veiklos sritys“ yra taisytina. Metodikos 15 p. nustatyta, jog nustatant specialiąsias ir bendrąsias veiklos sritis, turi būti nustatoma viena pagrindinė ir ne daugiau kaip dvi papildomos veiklos sritys. Nustatant, kuri veiklos sritis yra pagrindinė, o kuri (-ios) papildoma (-os), vertinama pareigybės specifika bei teisės aktai, reglamentuojantys įstaigos ir (ar) įstaigos padalinio veiklą. Pagal šias nuostatas matyti, kad gali būti nustatytos ne daugiau kaip trys veiklos sritys. Kaip jau aukščiau minėta, Metodikos 13.2. pap. išvardintos V. Porvaneckienei galimai priskirtinos specialiosios veiklos sritys yra šešios. Šiai valstybės tarnautojai priskiriant veiklos sritį formuluote „kitos specialiosios veiklos sritys“ lieka neaišku, kas turima omeny: ar priskiriamos visos šešios specialiosios veiklos sritys, kas prieštarauja Metodikos 15 p., o jeigu priskiriamos ne visos šešios specialiosios veiklos sritys, tai lieka neaišku, kurios konkrečiai specialiosios veiklos sritys priskiriamos.

Metodikos 19 p. nustatyta, jog funkcijos pareigybės aprašyme nustatomos nepažeidžiant Viešojo administravimo įstatymo 7 str. 2 d. reikalavimų. Funkcijos formuluojamos apibendrintai ir kiek įmanoma glaustai. Iš Tarnybos Biologinės įvairovės skyriaus vyriausiosios specialistės V. Porvaneckienės pareigybės aprašymo matyti, jog jai pavesta vykdyti SRIS tvarkytojo funkcijas, tačiau nepavesta vykdyti su SRIS susijusių asmens duomenų tvarkytojo funkcijos, kurią valstybės tarnautoja faktiškai vykdo, kaip to reikalauja aukščiau nurodyti teisės aktai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad jeigu nėra išsamiai reglamentuotos atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 4 d. valstybės įstaigos veiklos sritis priskiriama prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina:

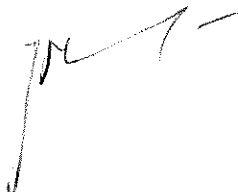
1) kreiptis į Aplinkos ministeriją prašant pakeisti Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenų teikimo ir tvarkymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011-07-14 įsakymu Nr. D1-562 (2020-06-23 įsakymo Nr. D1-378 redakcija), 51 p. nurodytą 48 p. į 49 p.;

2) parengti, patvirtinti ir Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka paskelbti VSTT atliekamos administracinės paslaugos, susijusios su saugomų rūšių, jų augaviečių ir radaviečių duomenų priėmimu ir registravimu SRISe, aprašą;

3) pakeisti VSTT Biologinės įvairovės skyriaus nuostatus, papildant skyriui pavedama atlikti SRIS ir su SRIS susijusių asmens duomenų tvarkytojo funkcija bei nustatant, jog skyrius yra atsakingas už SRIS ir su SRIS susijusių asmens duomenų saugą;

4) parengti naują V. Porvaneckienės pareigybės aprašymą ir jį patvirtinant pakeisti VSTT direktoriaus 2020-06-29 įsakymu Nr. V-73 patvirtintą VSTT Biologinės įvairovės skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymą.

Teisės ir personalo skyriaus vyr. specialistė

Jūratė Mikalčienė